Norræn samstarfsáætlun um stefnu í nýsköpun og atvinnulífi 2014–2017

Norræn samstarfsáætlun um stefnu í nýsköpun og atvinnulífi 2014–2017

ISBN 978-92-893-2741-1

<http://dx.doi.org/10.6027/ANP2014-724>

ANP 2014:724

© Norræna ráðherranefndin 2014

Umbrot: Jette Koefoed

Kápumynd: ImageSelect

Ljósmynd: Image Select

Leturgerð: Meta LF

www.norden.org/is/utgafa

Norrænt samstarf

Norræna samstarfið er eitt umfangsmesta svæðasamstarf í heiminum.

Samstarfið nær til Danmerkur, Finnlands, Íslands, Noregs og Svíþjóðar auk Álandseyja, Færeyja og Grænlands.

Norræna samstarfið er pólitískt, efnahagslegt og menningarlegt og skiptir miklu í evrópsku og alþjóðlegu samstarfi. Í norrænu samstarfi er unnið að því að styrkja stöðu Norðurlanda í sterkri Evrópu.

Með norrænu samstarfi er unnið að því að efla norræna og svæðisbundna hagsmuni í alþjóðlegu umhverfi. Sameiginleg gildi landanna styrkja stöðu Norðurlanda og skipa þeim meðal þeirra svæða í heiminum þar sem nýsköpun og samkeppnishæfni er mest.

Norræna ráðherranefndin

Ved Stranden 18

DK-1061 København K

Phone (+45) 3396 0200

www.norden.org

Norræn samstarfsáætlun um stefnu í nýsköpun og atvinnulífi 2014–2017

Formáli	4
Að takast á við áskoranir framtíðarinnar	5
Áherslur í samstarfinu 2014–2017	9
Þemu og kyndilverkefni	10
Frumkvöðlastarf og fjármögnun	10
Grænn hagvöxtur	12
Nýjar velferðarlausnir	14
Menning og sköpun í þágu hagvaxtar	16
Framkvæmd, fjármögnun og eftirfylgni kyndilverkefnanna	18

Formáli

Norrænu þjóðirnar hafa lengi unnið saman. Samstarfið byggir á sameiginlegum gildum og ósk um að ná árangri sem stuðlar að öflugri þróun svæðisins. Meðal markmiðanna er að eftirsóknarvert verði að búa, starfa og reka fyrirtæki á Norðurlöndum og að efla samkeppnishæfni norrænu ríkjanna á alþjóðavettvangi.

Leiðarljós norrænu samstarfsáætlunarinnar um stefnumótun í nýsköpun og atvinnulífi er að reyna að takast á við nokkur af þeim verkefnum sem blasa við Norðurlöndum í framtíðinni.

Framtíðarsýnin er: Framtíð með sjálfbærum vexti á Norðurlöndum.

Samstarf norrænu ríkjanna getur skilað miklum hagvexti. Á næstu fjórum árum, 2014-2017, mun samstarfsáætlunin einskorðast við fjögur áherslusvið:

Frumkvöðlastarf og fjármögnun með áherslu á að efla kunnáttu á sviði frumkvöðlastarfs og auðvelda aðgang að fjármögnun á byrjunarstigum og að koma Norðurlöndum í fremstu röð á sviði nýrra og nýskapandi stafrænna lausna.

Grænn hagvöxtur á að styrkja stöðu Norðurlanda í fremstu röð á sviði nýsköpunar hvað varðar loftslagsvænar lausnir og grænan hagvöxt.

Ný velferðarúrræði eiga að styrkja stöðu Norðurlanda sem nýskapandi svæðis í fremstu röð á sviði heilsu og velferðar.

Menning og skapandi greinar í þágu hagvaxtar með áherslu á að efla samkeppnishæfni menningartengdra og skapandi greina á Norðurlöndum og stuðla að víxlverkun við aðra geira atvinnulífsins.

Samstarfsáætlunin á að leiða til verkefna sem skapa virðisauka vegna þess að þau eru framkvæmd á norrænum grundvelli en ekki einungis í hverju landi fyrir sig. Í sameiningu getum við orðið sterkari heild og fengið aukið vægi á alþjóðavettvangi.

Fyrir hönd atvinnumálaráðherra Norðurlanda

Annie Lööf
atvinnumálaráðherra
Svíþjóð

Að takast á við áskoranir framtíðarinnar

Við Norðurlandabúar stöndum frammi fyrir ýmsum samfélagslegum áskorunum, meðal annars í umhverfis-, orku- og heilbrigðismálum og í tengslum við hækkandi meðalaldur. Þessar áskoranir eru þverfaglegar og því getur verið þörf á samstarfi milli mismunandi samfélagsgeira og fagsviða og milli landa. Áskoranirnar fela í sér hvatningu til að finna nýjar, sjálfbærar lausnir sem síðan geta falið í sér ný tækifæri, hvort tveggja fyrir frumkvöðla og fyrir tæki og fyrir opinbera aðila.

Umheimurinn tekur breytingum

Helsta áskorun okkar tíma er að búa til sjálfbæran hagvöxt sem skilar góðri og skilvirkri samfélagsþjónustu þannig að velferðarstigið haldist hátt. Þessu þarf að áorka í alþjóðlegu hagkerfi sem tekur sífellt hraðari breytingum. Sterkar efnahagslegar miðstöðvar í Evrópu og Norður-Ameríku þurfa að takast á við nýja landfræðilega skipan efnahagslífsins þar sem fjöldi markaða, einkum í Asíu og Suður-Ameríku, verða sífellt öflugri og hafa aukin áhrif á hnattræna þróun. Jafnframt eru að verða verulegar pólitískar og efnahagslegar breytingar í Afríku.

Framleiðsla á vörum og þjónustu er nú á dögum samtengd í þessari alþjóðlegu

samkeppni. Umskiptin frá alþjóðlegu hagkerfi sem byggist á verslun með tilbúnar vörur til hagkerfis sem í síauknum mæli byggir á hnattrænum virðiskeðjum hefur í för með sér að svæði og fyrirtæki í ólíkum heimshlutum hafa meiri áhrif hvert á annað en áður. Fjárfestingar og hagvöxtur mótast jafnframt í auknum mæli af því að hagkerfi okkar byggja sífellt meira á þekkingu. Auðlindin sem felst í þekkingu er mikilvægur drifkraftur þróunar og hagvaxtar.

Þær miklu alþjóðlegu breytingar sem kenndar eru við hnattvæðingu hafa haft mikil áhrif á Norðurlönd og breytt samkeppnisstöðu þeirra á alþjóðavettvangi. Útilokað er að gera sér fulla grein fyrir hvernig þessar breytingar sem hafa verið nefndar munu þróast í framtíðinni. Við vitum þó með vissu að alþjóðleg samkeppni um markaði verður sífellt harðari.

Að takast á við framtíðina með nýsköpun og samstarfi

Auknar kröfur verða gerðar til þess að atvinnulífið og samfélagið hafi getu til að þróast þannig að það geti tekist á við þær staðbundnu, svæðisbundnu og alþjóðlegu áskoranir sem við stöndum frammi fyrir. Til að ná árangri í þessum efnum verður

nýsköpunin að vera í fyrirrúmi. Það gildir bæði um einkageirann og opinbera geirann. Eftir því sem okkur tekst betur að leiða saman mismunandi þekkingu og verkunnáttu í því skyni að búa til nýjar vörur, nýja þjónustu, nýja ferla og nýjar skipulagslegar lausnir þeim mun betur verðum við búin til að takast á við framtíðina á Norðurlöndum, í Evrópu og á mörkuðum um allan heim.

Á vettvangi Evrópusambandsins og Efnahags- og framfarastofnunarinnar (OECD) er lögð áhersla á mikilvægi þess að horfa á málin hvort tveggja frá sjónarhóli útboða og frá sjónarhóli eftirspurnar og láta heildarsýn á efnahaginn ráða ferðinni. Það þýðir að pólitískar aðgerðir á sviði nýsköpunar þurfa að fara fram í breiðu samstarfi fjölmargra aðila. Aðgerðirnar þurfa til dæmis að beinast að sköpun nýrrar þekkingar, þróun nýrra lausna sem byggjast á tækni eða þjónustu og að því að stuðla að myndun markaða fyrir nýjar lausnir.

Opinberir aðilar geta skapað grundvöll fyrir samstarfi yfir landamæri sem getur leitt til nýstárlegra lausna og þannig ýtt undir breytingaferli. Í þessu sambandi er mikilvægt að atvinnulífið og opinberi

geirinn ræðist stöðugt við. Ef ýta á undir nýsköpun er jafnframt mikilvægt að vinna með opið skipulag þar sem bæði konur og karlar, fólk með mismunandi bakgrunn og ungir jafnt sem eldri geta tekið þátt. Hugmyndir, þekking og kunnáttu þeirra sem hafa langa starfsreynslu verður sífellt mikilvægari auðlind. Sköpunarkrafturinn er mikilvægur þáttur í nýsköpunarferlinu og hann verður meiri í hópum þar sem jafnrétti ríkir. Karlmennt og konur eiga að hafa sömu tækifæri til að nýta kunnáttu sína, hafa áhrif og fá aðgang að aðföngum.

Nýsköpunarkraftur norrænu ríkjanna kemur nú þegar vel út í alþjóðlegum samanburði. Það er engu að síður mikilvægt fyrir hvert land að halda áfram að efla nýsköpunarumhverfið og endurnýjunarkraft atvinnulífsins til þess að hagvöxturinn verði sjálfbær. Það gildir meðal annars um greinar sem eru nátengdar loftslagsbreytingum, skilvirkri nýtingu auðlinda og lýðfræðilegri þróun.

Vegna þess hversu stór og flókin verkefni eru og vegna þess að oft eru þau sameiginleg öllum norrænu ríkjunum getum við haft gagn af auknu samstarfi um að finna þær lausnir sem þörf er á. Norðurlönd hafa

góðar forsendur til að efla samstarf sitt á ýmsum sviðum nýsköpunar og atvinnulífs þannig að þau geti tekist á við framtíðina. Þessi samstarfstækifæri norrænu ríkjanna byggja á því við höfum að miklu leyti sömu gildi og erum sterk á sömu sviðum. Hefð er fyrir gagnsæi, aðgengi, jafnrétti og réttaröryggi. Samfélagsgerðin og velferðarkerfin eru svipuð og koma vel út í alþjóðlegum samanburði. Í norrænu löndunum er einnig að finna mörg mikilvæg hráefni og náttúruauðlindir og jafnframt háþróaðan úrvinnsluðnað og verðmæti sem fólgin eru í einstökum loftslagsskilyrðum. Löndin standa nú öll tiltölulega framarlega hvað varðar stafræna samfélagsþróun. Við erum jafnframt í fremstu röð í starfi okkar að ýmsum umhverfismálum. Annað sem einkennir löndin er að þau eru tiltölulega strjálbýl, heimamarkaðirnir eru litlir og þörfin fyrir umheiminn mikil. Sá munur sem er á löndunum getur einnig orðið tækifæri til að skiptast á reynslu og læra hvort af öðru.

Virðisaukinn af norrænu samstarfi

Norðurlönd eru ellefta stærsta hagkerfi heims og í sameiningu verður rödd okkar sterkari á alþjóðavettvangi. Virðisaukinn af norrænu samstarfsemi er fólgin í mörgum mismunandi þáttum. Með því

að starfa saman eykst vægi okkar á alþjóðavettvangi. Við getum skipst á reynslu og þekkingu. Við getum deilt kostnaði sem tengist þekkingarframleiðslu, innviðum og gagnaöflun. Við getum tekist á við vanda sem nær til fleiri en eins lands, fundið sameiginlegar lausnir og þróað sameiginlegan grundvöll fyrir norræn fyrirtæki og opinbera aðila. Gott samstarf getur komið okkur öllum að gagni; Norðurlöndum sem svæði, fyrirtækjunum þar og íbúunum.

ÁHERSLUR Í SAMSTARFINU 2014–2017

Haustið 2010 samþykktu atvinnumálaráðherrar Norðurlanda nýja samstarfsáætlun í nýsköpunar- og atvinnumálum fyrir tímabilið 2011–2013. Sex kyndilverkefni voru unnin á áherslusviðunum nýsköpun, frumkvöðlastarf, grænn hagvöxtur og velferð. Áherslurnar í nýju norrænu samstarfsáætluninni fyrir tímabilið 2014–2017 byggja á reynslunni og þeim góða árangri sem náðist við framkvæmd fyrri samstarfsáætlunarinnar.

Við gerð nýju samstarfsáætlunarinnar hafa farið fram samræður milli norrænu ríkjanna og fulltrúa atvinnulífsins og opinberra aðila. Það hefur leitt til þess að ýmis mál sem eru mikilvæg fyrir stefnu Norðurlanda í nýsköpunar- og atvinnulífsmálum hafa hlotið aukið vægi.

Nýja samstarfsáætlunin í nýsköpunar- og atvinnulífsmálum 2014–2017 skiptist í fjögur þemu sem öll byggjast á ýmsum skilgreindum áskorunum. Þemun eru:

- Frumkvöðlastarf og fjármögnun
- Grænn hagvöxtur
- Nýjar velferðarlausnir
- Menning og skapandi greinar í þágu hagvaxtar

Þemun í áætluninni eru breið og í þeim felast ýmsar áskoranir. Innan ramma þemanna eru kynnt til sögunnar svokölluð kyndilverkefni. Gerð er sú krafa til þess starfs sem fer fram undir hverju kyndilverkefni að búast megi við því árangurinn verði meiri en ella vegna

þess að Norðurlöndin starfi saman að verkinu. Hluti af þeim verkum sem unnin eru í tengslum við kyndilverkefnin felast einkum í greiningu en í öðrum er unnið meira að framkvæmd.

Í samstarfsáætluninni er einungis fjallað stuttlega um áherslurnar í kyndilverkefnunum. Kyndilverkefnin verða skilgreind nánar með því að gera forkannanir og í verkefnalýsingunum sem þátttakendur í verkefnunum semja.

Í samstarfsáætluninni kemur fram hvaða verkefni verða unnin að lágmarki á sviði stefnumótunar í nýsköpunar- og atvinnumálum á Norðurlöndum á tímabilinu 2014–2017. Unnið verður að ýmsum öðrum verkefnum og starfsemi samhliða kyndilverkefnunum á vettvangi norræns samstarf um stefnumótun í nýsköpunar- og atvinnulífsmálum. *Nordmin* er stórt verkefni af þessu tagi. Það er svonefnt sérfræðinetverk (*Network of Expertise*) og á meðal annars að efla samkeppnishæfni norræna námu- og málmíðnaðarins og vekja athygli á mikilvægi atvinnugreinarinnar fyrir grænan hagvöxt á Norðurlöndum og í Evrópu.

Frumkvöðlastarf og fjármögnun

Frumkvöðlastarf er mikilvægur drifkraftur nýsköpunar og hagvaxtar. Á síðustu árum hafa Norðurlönd styrkt grundvöll frumkvöðlastarfs og fyrirtækjareksturs á marga vegu. Nefna má að í athugun Alþjóðabankans, *Doing business* (þar sem lagt er mat á starfsskilyrði fyrirtækja), fyrir árið 2013 komu öll norrænu ríkin vel út. Það er þó mikilvægt að halda áfram að styrkja stöðu nýrra og vaxandi fyrirtækja til að ýta undir nýsköpun og þar með hagvöxt.

Ný fyrirtæki ýta við þeim sem fyrir eru og mörg þeirra byggja á nýjum viðskiptalíkönum og þróa nýja markaði. Aukin útbreiðsla stafrænnar tækni í samfélaginu skapar einnig ný tækifæri í fyrirtækjarekstri. Til þess að hægt sé að nýta að fullu þau tækifæri sem stafræn tækni býður upp á er mikilvægt að sjá til þess að stefnumótun og starfsskilyrði

henti nýjum aðstæðum. Norðurlönd eru stór og eftirsóknarverður markaður. Þess vegna er líka mikilvægt að halda áfram að vinna að því að fjarlægja stjórnsýsluhindranir.

Til þess að fyrirtæki geti vaxið er mikilvægt að þau hafi aðgang að kunnáttu og fjármagni. Fyrirtækjarekstur er alltaf áhættusamur hvort sem fyrirtækið er nýtt eða gamalt en óvissan er enn meiri ef viðskiptahugmyndin er nýstárleg. Fjárfestingar í nýsköpun eru oft áhættusamar og til þess að ná árangri þarf oft að hafa getu til að leiða saman mismunandi þekkingu og aðgang að fjármagni. Í þessu sambandi hefur athyglin í auknum mæli beinst að sprotafjárfestingum vegna þess að sprotafjárfestar geta í senn verið leiðbeinendur, aðstoðað við þekkingaryfirfærslu og nýtt tengslanet sín auk þess að leggja til fjármagn.

Í skýrslunni *The Nordic Growth Entrepreneurship Review 2012* kemur fram að góðir möguleikar séu á að efla frumkvöðlastarf á Norðurlöndum. Í skýrslunni er bent á nokkur samstarfssvið sem enn eru mikilvæg: Þróun kunnáttu og þekkingar, ráðgjöf og fjármögnun á byrjunarstigum. Með því að samhæfa miðlun á reynslu á Norðurlöndum, með því að virkja þær auðlindir sem eru fyrir hendi og með ýmsum aðgerðum til að efla frumkvöðlastarf er hægt að búa betur í haginn fyrir frumkvöðlastarfsemi og vöxt fyrirtækja á Norðurlöndum.

Kyndilverkefni:

Norrænt samstarf um frumkvöðlastarf og fjármögnun
(Umsjónarland: Ísland)

Markmið kyndilverkefnisins er að efla frumkvöðlastarf og fyrirtækja-rekstur með því að auka kunnáttu á sviði frumkvöðlastarfsemi og auðvelda aðgang að fjármagni. Markmiðið er að Norðurlönd verði í fremstu röð í heiminum hvað varðar vaxtarfyrirtæki.

Í tengslum við kyndilverkefnið verður reynt að stuðla að því að lítil fyrirtæki geti vaxið, til dæmis með því að þau fái reynda leiðbeinendur, með ráðgjöf og með því að auðvelda aðgang þeirra að fjármagni. Sérstök áhersla verður lögð á byrjunarskeiðið í rekstrinum. Komið verður á fót samstarfs-vettvangi sem getur gert tillögur um stefnumótun sem geta leitt til tiltekinna aðgerða. Einnig verður hugsanlega horft til þátta sem hafa áhrif á möguleika fyrirtækja til að hasla sér völl á alþjóðavettvangi. Verkefnið gefur Norðurlöndum tækifæri til að sameina krafta mis-munandi opinberra styrktaraðila og byggja á þekkingu og reynslu allra norrænu ríkjanna á sviði frumkvöðlastarfs og fjármögnunar.

Kyndilverkefni:

Nýstárlegar stafrænar lausnir á Norðurlöndum
(Umsjónarland: Danmörk)

Markmið kyndilverkefnisins er að Norðurlönd hafi forgöngu á sviði nýrra og nýstárlegra stafrænna lausna.

Norðurlönd eru sterk á sviði tölvu-tækni. Innviðirnir eru traustir, góð gögn eru til frá opinberum aðilum og mikil tækifæri eru fyrir norræn fyrirtæki til að þróa stafrænar lausnir sem geta stuðlað að hagvexti og skapað atvinnu. Markmið verkefnisins er að fjarlægja hindranir í vegi þess að Norðurlönd geti orðið sameiginlegur stafrænn markaður og ýta undir þróun nýrra og nýstárlegra stafrænna lausna sem hægt er að nýta á Norðurlöndum. Hugmyndin er að kyndilverkefnið stuðli að því að Norðurlönd geti haft forgöngu og greitt leiðina að stafrænum innri markaði í Evrópu.

Grænn hagvöxtur

Metnaðarfull markmið Norðurlanda í umhverfismálum geta ýtt undir nýsköpun. Aðgerðir sem miða að grænum hagvexti snúast ekki bara um þróun nýrrar tækni og orkumál heldur einnig aðrar snjallar lausnir og þjónustu sem nýtir auðlindir með skilvirkum hætti.

Hugtakið grænn hagvöxtur hefur fest sig í sessi og sterkur pólitískur vilji er fyrir því að atvinnulífið þróist í þessa átt. Mikilvæg forsenda fyrir grænum og sjálfbærum hagvexti er að til verði markaðir þar sem eftirspurn er eftir lausnum af þessu tagi. Opinberir aðilar geta gegnt lykilhlutverki í þessu sambandi með forgangsriðun, þöntunum og með því að búa í haginns fyrir grænan hagvöxt á mörgum sviðum.

Norðurlönd geta starfað saman að grænum hagvexti á marga hátt. Útflutningur er

til dæmis mikilvægur þáttur en hvert um sig geta löndin átt erfitt með að búa til samhæfðar og markaðsvænar „kerfislausnir“. Norrænir aðilar geta styrkt samkeppnisstöðu sína með því að starfa saman undir einu norrænu vörumerki, meðal annars á mörkuðum utan Norðurlanda.

Kyndilverkefnið *Nordic Built* var sett af stað innan ramma norrænu samstarfsáætlunarinnar um stefnumótun í nýsköpunar- og atvinnumálum fyrir tímabilið 2011-2013. Markmiðið var meðal annars að ýta undir þróun samkeppnishæfra norrænna lausna fyrir loftslagsvænan og orkunýttinn byggingariðnað. Þess vegna er nú til samstarfsvettvangur sem hefur fest sig í sessi og sem skapar góð skilyrði fyrir því að halda áfram að vinna að málum sem snerta grænan hagvöxt.

Kyndilverkefni:

Nordic Built 2.0.

(Umsjónarland: Danmörk)

Kyndilverkefnið á að styrkja stöðu Norðurlanda þannig að þau verði áfram í fremstu röð varðandi nýsköpun á sviði loftslagsvænna lausna og græns hagvaxtar. Verkefnið á að stuðla að því að þróaðar verði norrænar heildarlausnir og efla enn frekar sterka stöðu norræns byggingaiðnaðar og ákveðinna tengdra greina á alþjóðavettvangi. Þetta á meðal annars við um framleiðslu byggingarefna, ráðgjöf, upplýsingatækni og svokallaða „snjallborgatækni“ (smart city technologies). Verkefnið á að styrkja stöðu norræna vörumerkisins á þessu sviði og stuðla að auknum útflutningi.

Hugmyndin er að þetta kyndilverkefni byggji á grundvelli kyndilverkefnisins *Nordic Built* sem var hluti af síðustu samstarfsáætlun. Unnið skal á grundvelli þeirra viðmiða sem fram koma í stofnskránni *Nordic Built Charter* að skilgreindum verkefnum sem vekja athygli á færni, kunnáttu og gildum Norðurlanda á viðkomandi sviðum, meðal annars á alþjóðavettvangi.

Nýjar velferðarlausnir

Miklar lýðfræðilegar breytingar eru að verða um þessar mundir í öllum norrænu ríkjunum. Breytingarnar valda álagi á velferðarkerfin sem byggðust upp á 20. öld og kalla á endurskoðun þeirra. Nútímavæða þarf þau kerfi sem fyrir eru til þess að þau ráði við breyttar lýðfræðilegar aðstæður. Það á við um allt frá dagvistun barna, menntun, atvinnumiðlun og tryggingakerfum til heilbrigðisþjónustu og umönnunar aldraðra.

Notendur þjónustunnar gera sífauknar kröfur og velferðarkerfin þurfa þess vegna stöðugt að takast á við ný verkefni og taka framförum. Þörf er á nýjum lausnum á öllum sviðum heilbrigðiskerfisins til þess að hægt sé að bjóða upp á skilvirka og góða samfélagsþjónustu.

Þær áskoranir sem velferðarkerfið stendur frammi fyrir eru að nokkru leyti alþjóðlegar.

Finna má ákveðna sameiginlega þætti sem sérkenna norrænu ríkin, meðal annars í tengslum við aldurssamsetninguna. Eitt mikilvægt svið þar sem unnið er að þróun velferðarlausna í öllum norrænu ríkjunum er heilsa, heilbrigðisþjónusta og umönnun. Vegna þess að heilbrigðiskerfið er að stærstum hluta fjármagnað með opinberu fé getur opinberi geirinn ýtt undir nýsköpun með opinberum innkaupum, með því að styðja við ný viðskiptalíkön og með því að halda áfram að fjárfesta í rannsóknum og þróun.

Með norrænu samstarfi þar sem áhersla er lögð á tiltekin málefni á sviði heilbrigðis, heilbrigðisþjónustu og umönnunar er hægt að skapa grundvöll fyrir öflun nýrrar þekkingar og nýrra viðskiptalausna sem hægt er að hrinda í framkvæmd í hverju landi fyrir sig.

Kyndilverkefni:

Nýstárlegar norrænar velferðarlausnir

(Umsjónarlönd: Noregur og Svíþjóð)

Kyndilverkefnið á að styrkja stöðu Norðurlanda sem nýskapandi og leiðandi svæðis á sviði heilbrigðis, heilbrigðisþjónustu, umönnunar og velferðar og þar með jafnframt skapa grundvöll fyrir aukinn útflutning velferðarlausna.

Í þessu kyndilverkefni á einkum að beina sjónum að þróun samstarfsvettvangs og þarfamiðaðrar nýsköpunar, til dæmis í tengslum við opinber innkaup. Verkefnið byggir að hluta til á eldra kyndilverkefni sem nefndist *Nýsköpun í heilbrigðisgeiranum með opinberum innkaupum og reglugerðarsetningu*. Nýja kyndilverkefnið á að stuðla að öflun nýrrar þekkingar, nýrra verkfæra og nýrra aðferða til að ýta undir nýsköpun út frá vel skilgreindum þörfum.

Til þess að hægt sé að nýta þau tækifæri sem eru fyrir hendi til nýsköpunar á sviði heilbrigðismála, heilbrigðisþjónustu og umönnunar getur jafnframt verið mikilvægt að búa til vettvang þar sem hægt er að prófa og þróa þarfamiðaða nýsköpun, svokallaðar nýsköpunargáttir (*innovationsslussar*). Þessa reynslu þarf að hafa að leiðarljósi þegar unnið er innan ramma kyndilverkefnisins og í nánu samstarfi við aðila á þessu sviði að myndun samstarfsvettvanga og öðrum verkefnum.

Menning og sköpun í þágu hagvaxtar

Við stefnumótun í atvinnumálum hefur sífellt meiri athygli verið beint að menningartengdum og skapandi greinum. Það á meðal annars við um fyrirtæki sem selja vörur eða veita þjónustu sem tengist hönnun, tísku, kvikmyndum, tónlist, bókmenntum, tölvuleikjum og svo framvegis. Á vettvangi norræns samstarfs hefur KreaNord unnið að því síðan 2008 að efla menningartengdar og skapandi greinar (sjá www.kreanord.org). Það er því þegar til norrænn grundvöllur sem hægt er að byggja á. Hugmyndin er að það sem gert verði á þessu sviði eigi að styðja við og skila auknum norrænum virðisauka til viðbótar því starfi sem KreaNord vinnur.

Menningartengdar og skapandi atvinnugreinar stuðla að auknum hagvexti og vaxa nú þegar hraðar en margar aðrar atvinnugreinar innan Evrópusambandsins. Eftirspurn eftir vörum, þjónustu og þekkingu úr þessum geira atvinnulífsins eykst bæði á Norðurlöndum og á alþjóðavettvangi, sérstaklega í nýjum og vaxandi hagkerfum í BRIC og NEXT11 þar sem millistéttin vex. Þjónusta verður sífellt meira ráðandi í hagkerfinu og þjónustan tengist í síauknum mæli óefnislegum fjárfestingum og óefnislegu fjármagni fyrirtækja, þar á meðal þekkingu, hönnun og vörumerkjum. Þess vegna verður stöðugt mikilvægara að annast, standa vörð um og þróa óefnislegar eignir.

Á Norðurlöndum er til hæfileikafólk og nýsköpunarkjarnar á mörgum sviðum innan menningartengdra og skapandi greina sem njóta viðurkenningar víða um heim.

Tengingin við Norðurlönd er ein helsta ástæða þess að eftirspurn er eftir vörum og þjónustu frá menningartengdum og skapandi greinum. Margir tengja „norræna vörumerkið“ við gæði og aðra jákvæða eiginleika. Aukin sala og aukinn sýnileiki menningartengdra og skapandi greina á Norðurlöndum á alþjóðavettvangi getur jafnframt leitt til aukins áhuga á Norðurlöndum sem svæði. Það getur haft jákvæð á aðrar atvinnugreinar, til dæmis móttöku ferðamanna og upplifunarferðamennsku. Hægt er að efla nýsköpun og samstarf um ferðamennsku og upplifunariðnað á Norðurlöndum og vinna saman að því að markaðssetja svæðið. Nú þegar er unnið að ýmsum verkefnum á sviði ferðamanna- og upplifunariðnaðarins og markaðssetningar í hverju landi fyrir sig. Þessi verkefni væri hægt að þróa frekar og bæta á norrænum vettvangi til þess að gera þau alþjóðlegri og öflugri, meðal annars á nýjum, vaxandi mörkuðum.

Menningartengdar og skapandi greinar geta komið með nýstárlegar hugmyndir að lausnum, ekki síst í samstarfi við aðrar greinar atvinnulífsins. Víxlverkun og aukið samstarf menningartengdra og skapandi greina við aðrar atvinnugreinar getur skilað sér í nýjum vörum og þjónustu, oft með þeim árangri að fagurfræðilegt, félagslegt eða umhverfislegt gildi vörunnar eða þjónustunnar eykst. Þetta getur opnað aðgang að nýjum mörkuðum, orðið öðrum greinum atvinnulífsins til framdráttar og stuðlað að aukinni samkeppnishæfni norrænna fyrirtækja.

Kyndilverkefni:

Norrænt samstarf um eflingu menningartengdra og skapandi greina

(Umsjónarland: Finnland)

Markmiðið með þessu kyndilverkefni er að auka samkeppnishæfni menningartengdra og skapandi greina, meðal annars á alþjóðavettvangi, og að styrkja tengsl þeirra við aðrar atvinnugreinar.

Hugsanlegt er að tilraunaverkefnum verði hrint í framkvæmd þar sem stuðlað verður að víxlverkun milli menningartengdra og skapandi greina og annarra atvinnugreina. Einnig verður tekið til athugunar að hefja samstarf um alþjóðlega markaðssetningu menningartengdra og skapandi greina á Norðurlöndum. Ennfremur er hugsanlegt að grípa þurfi til ráðstafana til að styrkja vörubróun og þróun viðskiptalíkana fyrir norræn fyrirtæki á þessu sviði. Einnig þarf að kanna gildi ófnislegra réttinda fyrir fyrirtæki á sviði menningartengdra og skapandi greina og fyrir verðmætasköpun auk ákveðinna skyldra málefna á borð við stjórnsýsluhindranir.

Framkvæmd, fjármögnun og eftirfylgni kyndilverkefnanna

Umsjónarlönd hvers kyndilverkefnis taka að sér að ýta á eftir starfinu og leiða það í samstarfi við aðra aðila sem vinna að verkefninu. Ætlast er til að öll norrænu ríkin taki virkan þátt í öllum kyndilverkefnum. Þó getur verið mismunandi milli kyndilverkefna hvaða aðilar taka þátt í starfinu. Samstarfið milli ríkjanna og ýmissa samstarfsaðila getur ennfremur verið með ólíkum hætti í mismunandi kyndilverkefnum. Mikilvægt er að það starf sem verður unnið byggji á traustum grunni og njóti stuðnings í öllum norrænu ríkjum. Ennfremur er mikilvægt að verkefnið komi öllum norrænu ríkjum að notum. Einnig skiptir máli að virkja atvinnulífið í framkvæmd kyndilverkefnanna, bæði á byrjunarskeiði og ítrekað á síðari stigum. Norrænir aðilar sem málið snertir eiga að nýta þekkingu sína, tengslanet og greiningar til að aðstoða við framkvæmd verkefnanna.

Norræna nýsköpunarmiðstöðin, sem heyrir undir Norrænu ráðherranefndina og Embættismannanefndina um atvinnulíf, gegnir lykilhlutverki við framkvæmd samstarfsáætlunarinnar og mun aðstoða við stefnumótun og umsýslu kyndilverkefnanna. Norræna nýsköpunarmiðstöðin vinnur meðal

annars að því að efla frumkvöðlastarf, viðskipti og nýsköpun sem fram fer á Norðurlöndum eða á uppruna sinn þar. Norræna nýsköpunarmiðstöðin stuðlar að auknum samskiptum milli opinbera geirans og einkageirans og vinnur að verkefnum sem skapa norrænan virðisauka með samstarfi milli landanna.

Embættismannanefndin um atvinnulíf hefur veitt samtals eina milljón danskra króna til að hrinda kyndilverkefnum af stað. Afgangurinn af fjármögnun þeirra getur komið frá Norrænu nýsköpunarmiðstöðinni, af því fé sem Embættismannanefndin um atvinnulíf hefur til verkefnastyrkja og frá öðrum fjármögnunaraðilum sem tengjast Norrænu ráðherranefndinni eða sem viðbótarfjármögnun frá yfirvöldum í einstökum löndum, samtökum eða fyrirtækjum.

Umsjónaraðilar kyndilverkefnanna eiga að skila árlegri skýrslu um framvindu þeirra til atvinnuáráðherra Norðurlanda. Embættismannanefndin um atvinnulíf getur ennfremur ákveðið að láta fara fram úttekt á kyndilverkefnum þegar þau verða hálfnuð í lok árs 2015.

norden

Norræna ráðherranefndin

Ved Stranden 18
DK-1061 Copenhagen K
www.norden.org

Norræn samstarfsáætlun um stefnu í nýsköpun og atvinnulífi 2014–2017

Norrænu þjóðirnar hafa lengi unnið saman. Samstarfið byggir á sameiginlegum gildum og ósk um að ná árangri sem stuðlar að öflugri þróun svæðisins. Meðal markmiðanna er að eftirsóknarvert verði að búa, starfa og reka fyrirtæki á Norðurlöndum og að efla samkeppnishæfni norrænu ríkjanna á alþjóðavettvangi.

Leiðarljós norrænu samstarfsáætlunarinnar um stefnumótun í nýsköpun og atvinnulífi er að reyna að takast á við nokkur af þeim verkefnum sem blasa við Norðurlöndum í framtíðinni.